

Особливості правового регулювання відносин у сфері транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами

The Specifics of Legal Regulation of Relations in the Field of Transportation of Oil and Gas by Trunk-Line

Руслана Крамар¹, Мирослав Ковалів², Сергій Єсімов², Руслан Скриньковський¹
Ruslana Kramar, Myroslav Kovaliv, Serhii Yesimov, Ruslan Skrynkovskyy

¹ *Lviv University of Business and Law*
99 Kulparkivska Street, Lviv, 79021, Ukraine

² *Lviv State University of Internal Affairs*
26 Horodotska Street, Lviv, 79007, Ukraine

DOI: 10.22178/pos.31-5

JEL Classification: K23,
K33, L95, L98

Received 08.12.2017
Accepted 12.02.2018
Published online
25.02.2018

Corresponding Author:
Ruslan Skrynkovskyy
uan_lviv@ukr.net

© 2017 The Authors. This
article is licensed under
a [Creative Commons
Attribution 4.0 License](#)

Анотація. У статті розкрито особливості правового регулювання відносин у сфері транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами в контексті адаптації транспортного законодавства України до законодавства Європейського Союзу згідно з положеннями Угоди про асоціацію. Визначено чинники, які впливають на ефективність організаційно-правового механізму та представлено заходи, які спрямовані на удосконалення нормативно-правового регулювання, що сприятиме підвищенню рівня безпеки та конкурентоспроможності української магістральної транспортної мережі.

Ключові слова: транспортне право; транспортування нафти і газу; трубопровідний транспорт; магістральні трубопроводи; Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Abstract. The article reveals the specifics of legal regulation of relations in the field of oil and gas transportation by trunk-lines in the context of adaptation of transport legislation of Ukraine to the legislation of the European Union in accordance with the provisions of the Association Agreement. The factors that influence the effectiveness of the organizational and legal mechanism are determined, and measures aimed at improving legal regulation, which will enhance the level of safety and competitiveness of the Ukrainian trunk transport network, are presented.

Keywords: transport law; transportation of oil and gas; pipeline transport; trunk-lines; Association Agreement between Ukraine and the European Union.

ВСТУП

Трансформація правової системи України у зв'язку з вибором курсу на європейську інтеграцію ставить перед науковим співтовариством комплексні завдання щодо дослідження проблем та особливостей правового забезпечення реалізації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у різних галузях економіки, у тому числі щодо реалізації глави 11 Угоди про асоціацію «Питання,

пов'язані з торгівлею енергоносіями». Аналіз специфіки правовідносин у сфері транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами України у контексті адаптації українського законодавства до законодавства Європейського Союзу є маловивченою сферою наукових досліджень, що проводяться в межах доктрини транспортного права.

В процесі управління діяльністю українського трубопровідного транспорту виникає ба-

гато теоретичних і практичних проблемних питань (аспектів), більшість яких для юридичної практики є абсолютно новими, які вимагають узгодженого вирішення з боку виробників, економістів, політиків і юристів.

Теоретичну основу дослідження склали наукові здобутки таких провідних вчених в галузі права, як В. Авер'янова, С. Алексеєва, Г. Атаманчука, О. Бандурки, Д. Бахраха, В. Грохольського, С. Гусарова, В. Кампо, В. Костицького, І. Лукача, В. Нагребельного, О. Остапенка, В. Плішкіна, Л. Сімановського, Е. Халімова, В. Цветкова, Н. Ярмиша та ін. Поряд з науковими дослідженнями правового характеру заслуговують на увагу прикладні роботи українських і зарубіжних вчених-економістів, що присвячені вирішенню окремих проблемних питань у сфері транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами. Водночас, віддаючи належне високому рівню наукових доробок перелічених вище авторів, слід зазначити, що недостатньо уваги приділено проблемам правового регулювання відносин у сфері транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами. Причому деякі проблеми мають абсолютно новий характер і потребують вивчення в науці адміністративного, цивільного та транспортного права. До таких можна віднести: інституційні характеристики правого регулювання, обумовленість адаптацією українського законодавства до вимог положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Все це обумовило актуальність і доцільність дослідження у цьому напрямі, визначило його тему та мету.

Тому *метою статті* є дослідження проблем та особливостей правового регулювання відносин у сфері транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одним з аспектів Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом є питання забезпечення реалізації глави 11 Угоди про асоціацію «Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями». Зміст статей про асоціацію 272 «Транзит», 273 «Транспортування», 274 «Співробітництво у сфері використання інфраструктури», 278 «Взаємозв'язок з Догово-

ром про заснування Енергетичного Співтовариства» вимагає адекватного відображення в українському законодавстві, що регулює транспортування трубопровідним транспортом нафти, газу, інших продуктів хімічної промисловості у режимі транспортування території держави, транзиту через територію України та транспортування у режимах експорту і імпорту [1].

Відносини, що регулюються нормами транспортного права, складаються: 1) між суб'єктами, які здійснюють діяльність з пошуку, видобутку нафти і газу, переробки, постачання, зберігання, транспортування енергетичних ресурсів, проектування, інженерного вишукування (інженерно-геодезичного, інженерно-геологічного), будівництва, модернізації, реконструкції енергетичних об'єктів тощо та суб'єктами, які набувають різні види енергетичних ресурсів і яким надаються відповідні послуги; 2) між суб'єктами, які здійснюють вищевказані види робіт в енергетичній сфері та уповноваженими державними органами виконавчої влади і відповідними саморегульованими організаціями.

У першому випадку мова йде про приватноправові відносини, у другому – про публічноправові відносини.

Правове регулювання відносин з транспортування енергоресурсів магістральними трубопроводами є частиною предмета транспортного права, відповідно правова природа відносин з транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами детермінована змістом даних відносин, які не обмежуються приватноправовими відносинами між виконавцями та споживачами послуг з транспортування вуглеводнів (природного газу, сирової нафти і/або нафтопродуктів тощо) магістральними трубопроводами, але й охоплюють публічно-правові відносини, які виникають у виконавців і споживачів послуг з транспортування вуглеводнів магістральними трубопроводами з органами державної влади.

Зміст даних відносин можна класифікувати за такими 2 напрямками: 1) суспільні відносини, які пов'язані з транспортуванням магістральними трубопроводами нафти і газу як послуги, що надається на товарному ринку; 2) суспільні відносини, які пов'язані із забезпеченням системи безпеки на об'єктах магістрального трубопроводу під час транспортування нафти і газу, особливо на шляху тран-

зиту природного газу від газовидобувних регіонів Росії і/або Центральної Азії до країн Європейського Союзу і Молдови в умовах нинішньої ескалації збройної агресії Російської Федерації проти України, відповідно до і з урахуванням [2].

У зміст регулювання суспільних відносин, пов'язаних з транспортуванням магістральними трубопроводами як послуги, з погляду на дослідження Е. Онацького [3], входять: 1) технологічне підключення до системи магістральних трубопроводів; 2) питання укладення, виконання, припинення та розірвання договорів про надання послуг з транспортування вуглеводнів (природного газу, сирої нафти і/або нафтопродуктів тощо) магістральними трубопроводами; 3) вимоги до поведінки на товарному ринку суб'єкта, який надає послуги з транспортування вуглеводнів магістральними трубопроводами.

Регулювання відносин, пов'язаних із забезпеченням безпеки магістрального трубопроводу, складається з: 1) забезпечення промислової безпеки магістрального трубопроводу протягом виробничого циклу об'єкта (включаючи стадії будівництва, експлуатації, реконструкції, ремонту, виведення з експлуатації тощо); 2) забезпечення транспортної безпеки магістрального трубопроводу; 3) забезпечення антитерористичної безпеки магістрального трубопроводу.

Предметний зміст і склад суб'єктів даних відносин зумовлює те, що регулювання даних суспільних відносин не підпадає виключно під метод диспозитивного регулювання. Причина в такому положенні об'єктивна та пов'язана з віднесенням магістральних трубопроводів до сфери природних монополій у зв'язку з технологічними особливостями виробництва.

За визначенням Т. Артемчук [4], в енергетичній галузі лише діяльність з транспортування енергії відноситься до сфери діяльності суб'єктів природних монополій. Оскільки підприємства енергетичної галузі займають монопольне становище лише з передачі енергоносіїв, то відповідно до Закону України від 20.04.2000 р. № 1682-III «Про природні монополії» господарська діяльність підприємств з транспортування є такою, що належить до суміжного товарного ринку, який не перебуває в стані природної монополії, але безпосередньо пов'язана з ним.

Стан природної монополії передбачає можливість значних зловживань з боку монополіста – як у відмові від укладення або виконання договору, так і в нав'язуванні не вигідних умов – що, в свою чергу, спричинило необхідність публічного регулювання даних суспільних відносин. Використання імперативного методу правового регулювання, по-перше, пояснює стратегічне значення магістрального трубопроводного транспорту для держави, а по-друге, визначає зміст, роль та особливості промислової і екологічної небезпеки магістральних трубопроводів. Досвід держав-членів Європейського Союзу вказує на необхідність дотримання принципу відповідності між управлінським впливом (нормативно-правовим актом) та встановленим показником (групою показників) енергоефективності, що дозволить чітко визначити цілі, оцінити результативність та ефективність управлінських дій [5].

З погляду на думку Г. Рябцева, автора аналітичної записки Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України «Проблеми нафтогазового комплексу України та шляхи їхнього вирішення» (червень 2017 р.) [6], відносини, що складаються в процесі функціонування нафтогазового комплексу, охоплюють різноманітні відносини по вертикалі та по горизонталі, а саме відносини публічно-правового та приватноправового характеру з урахуванням специфіки правового регулювання діяльності господарюючих суб'єктів.

На думку О. Клепікової, в транспортному праві виявляються обидва базових методи регулювання – диспозитивний і імперативний. Поєднання публічно-правового і приватноправового методів регулювання є властивим для відносин, що входять в предмет транспортного права [7].

Стосовно до розглянутих суспільних відносин з транспортування магістральними трубопроводами – відносини між суб'єктом, який надає послуги з транспортування, і суб'єктом, який споживає ці послуги, регулюються поєднанням імперативного та диспозитивного методів, відносини ж між особою, що надає послуги з транспортування, і уповноваженими державними органами виконавчої влади – виключно імперативним методом регулювання.

К. Корепанов у дисертації «Правове регулювання транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами» (2016 р.) [8] виділяє метод спеціального корпоративного регулювання, що реалізується юридичними особами, наділеними законодавцем відповідними повноваженнями. У порівнянні з імперативним методом правового регулювання, має відмінність по суб'єкту, який здійснює правове регулювання, оскільки не орган держави, а юридична особа має повноваження по впливу на поведінку інших осіб. Незважаючи на те, що дані повноваження виходять спочатку від державної влади, яка їх делегує конкретним юридичним особам, представляється, що даний метод правового регулювання є самостійним методом правового регулювання, оскільки здійснюється не державою в особі уповноважених органів. Як приклад, використання методу спеціального корпоративного регулювання вказує на право власника Єдиної системи газопостачання не тільки здійснювати управління функціонуванням Єдиної системи газопостачання, а й здійснювати заходи щодо вдосконалення структури даної системи.

Із зазначеним підходом щодо методу правого регулювання складно погодитися. Передача певних повноважень державних органів інститутам громадянського суспільства або суб'єктам господарської діяльності відома як аутсорсинг, який широко застосовується в країнах-членах Європейського Союзу, але європейське адміністративне право розглядаючи корпоративне право, не виділяє специфічні методи правого регулювання, на що вказує Е. Шмідт-Ассманн [9].

Правове регулювання відносин з транспортування вуглеводнів (природного газу, сирої нафти і/або нафтопродуктів тощо) магістральними трубопроводами здійснюється різними джерелами транспортного права. Аналіз джерел транспортного права дозволяє визначити співвідношення в застосуванні джерел права.

Серед джерел транспортного права, що регулюють відносини у сфері надання послуг з транспортування вуглеводнів (природного газу, сирої нафти і нафтопродуктів, скрапленних вуглеводнів) магістральними трубопроводами, можна виділити: Конституцію України, міжнародні договори України, закони

України, підзаконні нормативні та локальні нормативні акти.

Так, найвищу юридичну силу у системі правових актів, що регулюють транспортування магістральними трубопроводами, мають положення п. 5 ст. 92 Конституції України, яка визначає, що виключно законами України визначаються: засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку.

Поряд з тим, щодо системи магістральних трубопроводів, то ст. 7 Закону України від 15.05.1996 р. № 192/96-ВР «Про трубопровідний транспорт» прямо відносить її (подану систему) до державної власності України [10].

Як зазначалося в Законі України від 07.02.2002 р. № 3022-III «Про Комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2002-2010 роках», вигідне географічне положення України на шляху основних транзитних потоків між Європою та Азією, наявність незамерзаючих чорноморських портів, розвинутої мережі залізниць, автомобільних доріг, трубопроводів у широтних та меридіональних напрямках створює всі необхідні передумови для збільшення обсягів транзиту вантажів.

На міжнародно-правовому рівні питання транспортування нафти магістральними трубопроводами по території України врегульовані в Угоді між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про співробітництво у сфері транспортування нафти на нафтопереробні підприємства України та її транзиту територією України [11], в Угоді між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Казахстан про співробітництво щодо поставок казахстанської нафти в Україну та її транзиту територією України [12] та інших міжнародних угодах (договорах).

Водночас юридичні колізії, які мають місце між Україною і Російською Федерацією щодо транспортування нафти і газу обґрунтовуються з юридичних позицій російською стороною тим, що магістральні трубопроводи та магістральні газопроводи мають різну систему власності. Правове регулювання суспільних відносин, що становлять предмет енергетичного права (з позиції української правової доктрини – транспортного права, виходячи з

положень 2 тому «Публічно-правова доктрина України» (за заг. ред. Ю. Битяка) п'ятитомного наукового видання Національної академії правових наук України "Правова доктрина України" (2013 р.), обумовлюється застосуванням методу спеціального корпоративного регулювання суспільних відносин, в тому числі відносин з транспортування магістральним трубопровідним транспортом, де характерною властивістю є те, що в установлених законом випадках його здійснюють не органи державної і/або публічної влади, а конкретні (визначені) юридичні особи [8].

Стаття 273 «Транспортування» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, передбачає стосовно транспортування електроенергії та газу, зокрема доступу третьої сторони до стаціонарної інфраструктури, з метою гарантування, що тарифи, опубліковані до набрання ними чинності, процедура розподілу пропускної спроможності та всі інші умови є об'єктивними, обґрунтованими і прозорими та не дискримінують за походженням, власністю або призначенням електроенергії або газу [1].

На відміну від європейського недискримінаційного підходу Договір про Євразійський економічний союз (стаття 79) встановлено, що з метою ефективного використання потенціалу паливно-енергетичних комплексів держав-членів, а також забезпечення національних економік основними видами енергетичних ресурсів (електроенергія, газ, нафта і нафтопродукти), держави-члени розвивають довгострокове взаємовигідне співробітництво у сфері енергетики, проводять скоординовану енергетичну політику, виходячи з принципу гармонізації національних норм і правил функціонування технологічної та комерційної інфраструктури загальних ринків енергетичних ресурсів [13].

Для конкретизації цього положення на рівні Євразійського економічного союзу (Договір вступив у законну силу з 12.08.2017 р.) в якості додатку до зазначеного Договору існують Протокол про єдині принципи і правила регулювання діяльності суб'єктів природних монополій, Протокол про правила доступу до послуг суб'єктів природних монополій у сфері транспортування газу по газотранспортним

системам, включаючи основи ціноутворення і тарифної політики, Протокол про порядок організації, управління, функціонування та розвитку загальних ринків нафти нафтопродуктів, де містяться загальні принципи та вимоги гармонізації законодавства країн-членів у відповідних сферах. Але зазначені нормативно-правові акти не акцентують увагу на відсутність дискримінації за походженням, власністю або призначенням електроенергії або газу [13].

Правове регулювання на законодавчому рівні охоплює акти загального та спеціального характеру, перші спрямовані на врегулювання тих питань, які застосовуються у зв'язку з наявністю у відносинах з транспортування магістральними трубопроводами загальногалузевих категорій, що частково містяться в Цивільному та Земельному кодексах України, в Законі України від 11.01.2001 р. № 2210-III «Про захист економічної конкуренції», а другі спрямовані безпосередньо на врегулювання відносин з транспортування вуглеводнів магістральним трубопровідним транспортом. Наприклад, відповідно до Законів України від 20.04.2000 р. № 1682-III «Про природні монополії», від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР «Про транспорт», від 12.07.2001 р. № 2665-III «Про нафту і газ», від 09.04.2015 р. № 329-VIII «Про ринок природного газу» та інші.

Для розвитку магістрального трубопровідного транспорту суттєве значення мають: 1) Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015, яка визначила основні напрями реформування системи державного управління у цій важливій галузі економіки держави [14]; 2) Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», схвалена Кабінетом Міністрів України (розпорядження від 18.08.2017 р. № 605-р) [15].

Енергетична стратегія України на період до 2035 р. розглядає питання регулювання доступу європейських споживачів до магістральних трубопроводів (продуктопроводів) для транспортування в межах митної території України, що відповідає ст. 274 «Співробітництво у сфері використання інфраструктури» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [1, 15].

План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки [16] передбачає впровадження нормативно-правового регулювання забезпечення недискримінаційного доступу до послуг суб'єктів природних монополій з транспортування магістральними трубопроводами в Україні, оскільки необхідно вирішити ряд технологічних умов визначених Правилами розробки нафтових і газових родовищ, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 15.03.2017 р. № 118 [17].

Водночас Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) 25.05.2017 р. прийняла постанову № 690 «Про затвердження Порядку формування тарифів на транспортування нафти та нафтопродуктів магістральними трубопроводами».

Для забезпечення прозорості діяльності суб'єктів природної монополії, відкритості діяльності суб'єктів природних монополій та захисту інтересів споживачів суб'єкти природних монополій зобов'язані забезпечувати вільний доступ до інформації про свою діяльність в межах встановлених Законами України від 20.04.2000 р. № 1682-III «Про природні монополії» та від 13.01.2011 р. № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації».

Пленум Вищого адміністративного суду України у постанові від 29.09.2016 р. № 10 «Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації» у п. 2.9. визначив порядок надання інформації суб'єктами природних монополій, що необхідно для контролю інститутами громадянського суспільства [18]. Кожен з суб'єктів трубопровідного транспортування має не тільки цивільно-правову самостійність як юридична особа, а й продовжує діяти як єдиний суб'єкт права, який бере участь у відносинах по горизонталі та вертикалі. Крім того, в умовах очевидної необхідності державного регулювання магістрального трубопровідного транспорту, виникають корпоративні підприємства з державною участю у формі акціонерних товариств, державний вплив на які забезпечується, в основному, за допомогою належних державі пакетів акцій. Можливість їх створення і існування

вимагає встановлення в законодавстві спеціальних правил управління такими товариствами. Складні питання підприємницької правосуб'єктності виникають у зв'язку з організацією холдингів – виробничо-господарських комплексів у даній сфері, в регулюванні діяльності яких тісно переплітаються приватно та публічно-правові норми.

ВИСНОВКИ

В даний час, особливо у зв'язку з ускладненням економічних стосунків з компаніями Росії та забезпеченням системи безпеки на об'єктах магістрального трубопроводу під час транспортування нафти і газу в умовах нинішньої ескалації збройної агресії Російської Федерації проти України [1, 2, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22], гостро стоять питання про шляхи подальшого розвитку (удосконалення) магістрального транспортування.

Наукове прогнозування та розробка конкретних пропозицій щодо розвитку тих чи інших способів правого регулювання зазначеної діяльності можливо тільки на основі ретельного аналізу та врахування досвіду Європейського Союзу.

Поряд з тим, результати проведеного дослідження доводять, що:

1. Суспільні відносини у сфері транспортування вуглеводнів (природного газу, сирої нафти і/або нафтопродуктів тощо) магістральними трубопроводами за своєю правовою природою є частиною предмета транспортного права та регулюються характерним для транспортного права поєднанням імперативного та диспозитивного методів правового регулювання, що реалізуються юридичними особами, наділеними державними органами виконавчої влади, у порядку визначеному законодавцем, відповідними повноваженнями у порядку аутсорсингу.

2. На основі комплексного правового аналізу джерел правового регулювання транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами з'ясовано, що в регулюванні даних відносин задіяні всі види джерел транспортного права, проте сьогодні основне навантаження перебуває на діючих підзаконних нормативних актах – правилах та положеннях, затверджених постановами Кабінету Міністрів України, що потребують суттєвого удосконалення.

3. Нормативно-правові акти України у сфері транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами магістральними трубопроводами в контексті адаптації транспортно-го законодавства України до законодавства Європейського Союзу згідно з положеннями Угоди про асоціацію, певною мірою відрізняються від нормативно-правового регулювання транспортування магістральними трубопроводами вуглеводнів Євразійським економічним союзом, оскільки передбачають недопустимість дискримінації за походженням, власністю або призначенням транспортованого матеріалу, що не характерно для Євразійського економічного союзу.

4. Встановлено, що для удосконалення правової моделі регулювання суспільних відно-

син у сфері транспортування енергетичних ресурсів (нафти і газу) магістральними трубопроводами доцільно провести уніфікацію законодавства, яка може бути здійснена шляхом внесення змін до чинного Закону України «Про трубопровідний транспорт» на основі правової деталізації (оновлення) змісту, ролі і місця магістральних трубопроводів з урахуванням системи безпеки (промислової, транспортної, антитерористичної) у сфері транспортування нафти і газу магістральними трубопроводами в контексті забезпечення (ефективного, результативного) реалізації глави 11 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand] (Ukraine), 16 September 2014, No 1678-VII. Retrieved January 1, 2018, from http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820 (in Ukrainian) [Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Україна), 16 вересня 2014, № 1678-VII. Актуально на 01.01.2018. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820].
2. Pro Zvernennia Verkhovnoi Rady Ukrainy do parlamentiv inozemnykh derzhav ta mizhnarodnykh orhanizatsii shchodo zasudzhennia eskalatsii zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy [On the Appeal of the Verkhovna Rada of Ukraine to the Parliaments of Foreign States and International Organizations Concerning the Conviction of the Escalation of the Armed Aggression of the Russian Federation Against Ukraine] (Ukraine), 07 February 2017, No 1837-VIII. Retrieved January 1, 2018, from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1837-19> (in Ukrainian) [Про Звернення Верховної Ради України до парламентів іноземних держав та міжнародних організацій щодо засудження ескалації збройної агресії Російської Федерації проти України (Україна), 07 лютого 2017, № 1837-VIII. Актуально на 01.01.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1837-19>].
3. Onatskyi, E. (2010). *Administratyvno-pravovi zasady diialnosti mahistralnogo truboprovidnogo transportu* (Doctoral thesis); Akademiia upravlinnia Ministerstva vnutrishnikh sprav. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0037806> (in Ukrainian) [Онацький, Е. (2010). *Адміністративно-правові засади діяльності магістрального трубопровідного транспорту* (Автореферат кандидатської дисертації); Академія управління Міністерства внутрішніх справ. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0037806>].
4. Artemchuk, T. (2016). *Superechnosti transformatsii pidpriemstv pryrodnykh monopolii elektroenerhetychnoi haluzi* [Contradiction transformation enterprises of natural monopoly electricity industry]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnogo ekonomichnogo universytetu*, 6, 5–18 (in Ukrainian) [Артемчук, Т. (2016). Суперечності трансформації підприємств природних монополій

електроенергетичної галузі. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*, 6, 5–18].

5. Kramar, R. (2015). *Protydiia marnotratnomu vytrachanniuiu palyvno-enerhetychnykh resursiv v Ukraini: administratyvno-pravovi aspekty* [Opposition to wasteful spending of fuel and energy resources in Ukraine: administrative and legal aspects]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky. doi: [10.6084/m9.figshare.4547071](https://doi.org/10.6084/m9.figshare.4547071) (in Ukrainian)
[Крамар, Р. (2015). *Протидія марнотратному витрачання паливно-енергетичних ресурсів в Україні: адміністративно-правові аспекти*. Львів: Видавництво Львівської політехніки. doi: [10.6084/m9.figshare.4547071](https://doi.org/10.6084/m9.figshare.4547071)].
6. Riabtsev, H. (2017, June). *Problemy naftohazovoho kompleksu Ukrainy ta shliakhy yikhnoho vyrishennia. Analitychna zapyska* [Problems of Ukrainian oil and gas complex and ways of their solution. Analytical note]. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/nafta-4a5a4.pdf> (in Ukrainian)
[Рябцев, Г. (2017, Червень). *Проблеми нафтогазового комплексу України та шляхи їхнього вирішення. Аналітична записка*. URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/nafta-4a5a4.pdf>].
7. Klepikova, O. (2015). *Transportne pravo Ukrainy yak pidhaluz hospodarskoho prava* [Transport Law of Ukraine as a sub-branch of commercial law]. *Administratyvne pravo i protses*, 2(12), 134–141 (in Ukrainian)
[Клепікова, О. (2015). *Транспортне право України як підгалузь господарського права. Адміністративне право і процес*, 2(12), 134–141].
8. Korepanov, K. (2016). *Pravovoe regulirovanie transportirovki nefti i gaza po magistral'nym truboprovodam* (Doctoral thesis); Kutafin Moscow State Law University. Retrieved from <https://search.rsl.ru/ru/record/01008654246> (in Russian)
[Корепанов, К. (2016). *Правовое регулирование транспортировки нефти и газа по магистральным трубопроводам* (Кандидатская диссертация); Московский государственный юридический университет имени О. Е. Кутафина. URL: <https://search.rsl.ru/ru/record/01008654246>].
9. Shmidt-Assmann, E. (2009). *Zahalne administratyvne pravo yak ideia vrehuliuvannia: osnovni zasady ta zavdannia systematyky administratyvnoho prava* [General administrative law as an idea of regulation: the basic principles and tasks of the taxonomy of administrative law] (2nd ed.). Kyiv: K.I.S (in Ukrainian)
[Шмідт-Ассманн, Е. (2009). *Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права* (2-ге вид.). Київ: К.І.С.].
10. Pro truboprovodnyi transport [About pipeline transport] (Ukraine), 15 May 1996, No 192/96-VR. Retrieved January 1, 2018, from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/192/96-%D0%B2%D1%80> (in Ukrainian)
[Про трубопровідний транспорт (Україна), 15 травня 1996, № 192/96-ВР. Актуально на 01.01.2018. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/192/96-%D0%B2%D1%80>].
11. Pro zatverdzhennia Uhody mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Rosiiskoi Federatsii pro spivrobotnytstvo u sferi transportuvannia nafty na naftopererobni pidpriemstva Ukrainy ta yii tranzytu terytoriiieiu Ukrainy [On approval of the Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Russian Federation on cooperation in the field of oil transportation to the oil refining enterprises of Ukraine and its transit through the territory of Ukraine] (Ukraine), 09 June 2011, No 612. Retrieved January 1, 2018, from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/612-2011-%D0%BF> (in Ukrainian)
[Про затвердження Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про співробітництво у сфері транспортування нафти на нафтопереробні підприємства України та її транзиту територією України (Україна), 09 червня 2011, № 612. Актуально на 01.01.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/612-2011-%D0%BF>].

12. Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Respubliki Kazakhstan pro spivrobitnytstvo shchodo postavok kazakhstanskoi nafty v Ukrainu ta yii tranzytu terytoriiu Ukrainy [Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Kazakhstan on cooperation in supplying Kazakhstani oil to Ukraine and its transit through Ukraine] (Ukraine), 17 October 2007, No 1224. Retrieved January 1, 2018, from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/398_064 (in Ukrainian)
[Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Казахстан про співробітництво щодо поставок казахстанської нафти в Україну та її транзиту територією України (Україна), 17 жовтня 2007, № 1224. Актуально на 01.01.2018. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/398_064].
13. Dogovor o Evrazijskom jekonomicheskom sojuze [Treaty on the Eurasian Economic Union] (Astana), 08 May 2015. Retrieved January 1, 2018, from http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_163855 (in Russian)
[Договор о Евразийском экономическом союзе (Астана), 08 мая 2015. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_163855].
14. Pro Stratehiiu staloho rozvytku "Ukraina – 2020" [About the Strategy of Sustainable Development "Ukraine 2020"] (Ukraine), 12 January 2015, No 5/2015. Retrieved January 1, 2018, from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (in Ukrainian)
[Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (Україна), 12 січня 2015, № 5/2015. Актуально на 01.01.2018. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>].
15. Pro skhvalennia Enerhetychnoi stratehii Ukrainy na period do 2035 roku "Bezpeka, enerhoefektyvnist, konkurentospromozhnist" (Ukraine), 18 January 2017, No 605-p. Retrieved January 1, 2018, from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80/paran2#n2> (in Ukrainian)
[Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» (Україна), 18 січня 2017, № 605-р. Актуально на 01.01.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80/paran2#n2>].
16. Pro implementatsiiu Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym Spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [On the implementation of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand] (Ukraine), 17 September 2014, No 847-p. Retrieved January 1, 2018, from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80> (in Ukrainian)
[Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Україна), 17 вересня 2014, № 847-р. Актуально на 01.01.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>].
17. Pro zatverdzhennia Pravyl rozrobky naftovykh i hazovykh rodovyshch [On Approval of Rules for the Development of Oil and Gas Fields] (Ukraine), 15 March 2017, No 118. Retrieved January 1, 2018, from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0692-17> (in Ukraine)
[Про затвердження Правил розробки нафтових і газових родовищ (Україна), 15 березня 2017, № 118. Актуальна на 01.01.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0692-17>].
18. Pro praktyku zastosuvannia administratyvnymy sudamy zakonodavstva pro dostup do publichnoi informatsii [On the practice of administrative courts' application of legislation on access to public information] (Ukraine), 29 September 2016, No 10. Retrieved January 1, 2018, from http://www.vasu.gov.ua/plenum/post_plenum/postanova_plenumu_10_29-09-2016 (in Ukraine)
[Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації (Україна), 29 вересня 2016, № 10. Актуально на 01.01.2018. URL: http://www.vasu.gov.ua/plenum/post_plenum/postanova_plenumu_10_29-09-2016].

19. Skrynkovskyy, R., Leskiv, S., & Yuzevych, V. (2017). Development of Information Support of the Automated System for Monitoring the State of the Gas Transportation System's Industrial Safety. *Path of Science*, 3(8), 3028–3035. doi: [10.22178/pos.25-8](https://doi.org/10.22178/pos.25-8)
20. Yuzevych, L., Skrynkovskyy, R., & Koman, B. (2017). Development of information support of quality management of underground pipelines. *EUREKA: Physics and Engineering*, 4, 49–60. doi: [10.21303/2461-4262.2017.00392](https://doi.org/10.21303/2461-4262.2017.00392)
21. Yuzevych, L., Skrynkovskyy, R., & Mykyychuk, M. (2017). Improvement of Regulatory Requirements for Ensuring the Quality of Underground Gas Pipelines in Conditions of Corrosion Fatigue. *Path of Science*, 3(9), 1001–1008. doi: [10.22178/pos.26-1](https://doi.org/10.22178/pos.26-1)
22. Pavlov, D., & Puhach, S. (2017). [Publichno-pravovi zasady zabezpechennia tekhnohennoi bezpeky ta protydii tekhnohennomu teroryzmu v Ukraini](#) [Public-legal principles of providing of technogenic safety and counteraction to technogenic terrorism in Ukraine]. *Law & Sciences*, 1, 12–18 (in Ukrainian)
[Павлов, Д., & Пугач, С. (2017). Публічно-правові засади забезпечення техногенної безпеки та протидії техногенному тероризму в Україні. *Law & Sciences*, 1, 12–18].